

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Scenariusz zajęć z języka polskiego jako obcego, drugiego, dziedzicznego

Jedno zdanie – wiele znaczeń.

Polskie przysłowia w języku,
kulturze i komunikacji.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Autorka	Magdalena Bogusławska	
Grupa docelowa	osoby w wieku 13+, także osoby dorosłe, uczące się języka polskiego jako obcego, drugiego, dziedzicznego na poziomie B1/B2	
Rodzaj zajęć, przedmiot	Język polski jako obcy, drugi, dziedziczny	
Temat, tytuł	Jedno zdanie – wiele znaczeń. Polskie przysłowia w języku, kulturze i komunikacji.	
Słowa kluczowe	przysłowie, sens dosłowny i przenośny, konstrukcje bezosobowe, zdania warunkowe, kody kulturowe	
Krótki opis zajęć	Zajęcia rozwijają umiejętność rozumienia i stosowania polskich przysłów w praktyce komunikacyjnej. Uczestnicy pracują z przysłowiami jako metaforycznymi wypowiedziami kulturowymi, jednocześnie utrwalając wybrane zagadnienia gramatyczne i ucząc się, kiedy i w jakim kontekście przysłowia są adekwatne w języku polskim. Dobór przysłów w scenariuszu opiera się na kryterium zasięgu językowego. Wykorzystano przysłowia powszechne w językach europejskich, przysłowia wspólne dla obszaru słowiańskiego oraz przysłowia specyficzne dla polszczyzny, które nie posiadają bezpośrednich odpowiedników w innych językach i wymagają szczególnego komentarza kulturowego.	
Czas trwania	90 minut	
Cele zajęć	CEL 1. Rozwijanie rozumienia znaczeń metaforycznych polskich przysłów oraz ich funkcji w komunikacji. CEL 2. Doskonalenie kompetencji komunikacyjnej i pragmatycznej poprzez świadome i adekwatne użycie przysłów w różnych sytuacjach. CEL 3. Utrwalanie wybranych struktur gramatycznych języka polskiego (uogólnienia, konstrukcje bezosobowe, zdania warunkowe) w oparciu o autentyczny materiał językowy.	
Kryteria sukcesu, efekty uczenia się	Po zajęciach uczestnicy: KS 1. wyjaśniają znaczenie wybranych polskich przysłów w kontekście, KS 2. dobierają przysłowia do odpowiednich sytuacji komunikacyjnych, KS 3. stosują wybrane przysłowia w krótkich wypowiedziach ustnych lub pisemnych, adekwatnie do sytuacji.	Powiązanie z celami C 1. z KS 1. C 2. z KS 2. C 3. z KS 3.
Metody, techniki, formy pracy	praca indywidualna, praca w grupach i parach, dyskusja, prezentacje uczestników	

STRUKTURA ZAJĘĆ

Aktywność	Czas trwania	Czynności osoby prowadzącej	Czynności uczestników	Niezbędne materiały i sprzęt
Wprowadzenie	15 minut	Osoba prowadząca przedstawia temat zajęć i wyjaśnia, że celem spotkania będzie nauka rozumienia oraz świadomego używania polskich przysłów w codziennej komunikacji. Następnie zadaje pytania aktywizujące: <i>Czym jest przysłowie? Jakie krótkie zdania niosące życiową mądrość istnieją w waszych językach? Czy znacie jakieś polskie przysłowia i w jakich sytuacjach można je usłyszeć?</i> Pytania te zachęcają uczestników do odwołania się do własnych doświadczeń językowych i kulturowych oraz przygotowują ich do dalszej pracy z materiałem. Osoba prowadząca pokazuje kolejno 6 ilustracji z publikacji „Między słowami” i prosi chętne osoby o opisanie, co widzą na obrazku. Następnie zbiera ewentualne skojarzenia z przysłowiami. Jeśli ich brakuje, mówi, że poznamy je za chwilę.	Uczestnicy odpowiadają na pytania, dzielą się swoimi skojarzeniami i przykładami przysłów znanych z własnych języków lub z języka polskiego. Omawiają ilustracje i próbują odgadnąć przysłowia na ich podstawie.	tablica / flipchart, markery, opcjonalnie slajd lub karta z tytułem zajęć, ilustracje z publikacji str. 68, 69, 70, 77, 82, 85.

Praca z formą i znaczeniem przysłów	30 minut	Osoba prowadząca informuje uczestników, że rozpoczną pracę od zadania polegającego na samodzielnym ułożeniu z rozsypanek kilku polskich przysłów, z których część może być im znana. Prosi uczestników o pracę w parach. Wykorzystuje przysłowie: 1. <i>Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby.</i> 2. <i>Jedna jaskółka wiosny nie czyni.</i> 3. <i>Przyszła koza do woza.</i> 4. <i>I wilk syty, i owca cała.</i> 5. <i>Nie wywołuj wilka z lasu.</i> 6. <i>Żeby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała.</i> Tutaj prowadzący podaje także formę „gdyby” zamiast „żeby” oraz wyjaśnia, że „toby” pisane razem jest formą archaiczną. Po zakończeniu pracy osoba prowadząca zaprasza wybrane zespoły do odczytania ułożonych przysłów. Wspólnie z grupą sprawdza poprawność formy językowej i zapisuje wszystkie przysłowia na tablicy w przypadkowej kolejności. Sprawdza też, czy uczestnicy rozumieją dosłowne znaczenie przysłów. Zadaje pytania doprecyzowujące, np.: Co oznacza sprawdzanie zębów konia? Dlaczego jaskółka kojarzy się z wiosną? W jakiej sytuacji ktoś może „wrócić” jak koza do woza? W razie potrzeby krótko wyjaśnia nieznane elementy leksykalne, dbając o to, aby sens dosłowny był dla uczestników jasny. Po upewnieniu się, że sens dosłowny jest zrozumiały, osoba prowadząca kieruje uwagę uczestników na sens metaforyczny przysłów. Zadaje pytania pomocnicze: <i>O czym to przysłowie mówi „tak naprawdę”? Jaką ogólną myśl lub zasadę przekazuje? Czy brzmi jak rada, ostrzeżenie czy obserwacja?</i> Po omówieniu sensu metaforycznego przysłów osoba prowadząca proponuje uczestnikom krótkie zadanie refleksyjne. Prosi, aby spojrzeli na zapisane na tablicy przysłowia i zastanowili się, czy wszystkie brzmią dla nich tak samo „znajomo” oraz czy podobne zdania istnieją w ich językach ojczystych. Zadaje pytania naprowadzające, np.: Czy to przysłowie istnieje w waszym języku? Czy obraz jest taki sam, czy inny? Na podstawie wypowiedzi uczestników porządkuje zapisane przysłowia, zaznaczając je kolorami lub prostymi symbolami. Wyjaśnia, że niektóre przysłowia są powszechne w językach europejskich, ponieważ wywodzą się ze wspólnego dziedzictwa kulturowego Europy, jak tradycja antyczna, chrześcijańska lub dawna literatura i dlatego pojawiają się w podobnej formie w wielu językach. Zwraca uwagę, że niektóre przysłowia występują tylko w językach słowiańskich, ponieważ odwołują się do podobnych realiów życia, przyrody i doświadczeń historycznych tego obszaru kulturowego. Mówi też, że część przysłów jest specyficzna dla polszczyzny, wykorzystuje bowiem obrazy, sposoby oceniania lub konstrukcje językowe zakorzenione w polskiej kulturze i tradycji językowej, które w innych językach są wyrażane w zupełnie inny sposób. Podkreśla, że to właśnie te przysłowia najczęściej sprawiają trudność uczącym się polskiego, ale jednocześnie pozwalają lepiej zrozumieć sposób myślenia i komunikowania się Polaków.	Uczestnicy pracują w parach, układają poprawne formy przysłów. Uczestnicy odczytują przysłowia, porównują swoje odpowiedzi z zapisanymi na tablicy i w razie potrzeby korygują. Uczestnicy formułują proste parafrazy znaczenia metaforycznego przysłów. Uczestnicy zgłaszają swoje obserwacje i wskazują przysłowia, które mają odpowiedniki w innych językach, oraz te, które wydają im się typowo polskie.	karty pracy z ćwiczeniami (rozsypanki przysłów)

Użycie przysłów w kontekście	15 minut	Osoba prowadząca prosi o ponowną pracę w parach. Rozdaje opisy sytuacji (załącznik nr 1.) i prosi o lekturę i o wybranie najpierw przysłowia, które najlepiej oddaje sens danej sytuacji. Kolejnym krokiem ma być analiza możliwych skutków jego użycia w danym kontekście, odpowiadając na pytania przypisane do sytuacji. Po zakończeniu pracy w parach osoba prowadząca zaprasza wybrane zespoły do przedstawienia odpowiedzi na forum i moderuje dyskusję o użyciu przysłów, zwracając uwagę na znaczenie kontekstu, relacji między rozmówcami oraz emocji bohaterów dla odbioru przysłowia.	Uczestnicy wykonują ćwiczenie, a następnie biorą udział w moderowanej dyskusji.	załącznik nr 1.
Przypomnienie, utrwalenie struktur gramatycznych	15 minut	Osoba prowadząca wraca do zapisanych na tablicy przysłów i podkreśla trzy z nich: <i>Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby; nie wywołuj wilka z lasu</i> oraz <i>żeby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała</i>. Wyjaśnia, że te przysłowia zostaną wykorzystane jako punkt wyjścia do przypomnienia i utrwalenia wybranych struktur gramatycznych, które często pojawiają się w języku polskim. Prosi uczestników, aby przyjrzeni się formie podkreślonych zdań i zadaje pytania naprowadzające, takie: W których przysłowiach pojawia się konkretny wykonawca czynności? Jaką funkcję pełni forma „nie” na początku zdania? Które zdanie ma formę ogólnej zasady, a które brzmi jak bezpośredni nakaz lub zakaz? Które zdanie ma budowę warunkową? Na podstawie odpowiedzi uczestników przypomina pojęcia konstrukcji bezosobowej, formy trybu rozkazującego oraz trybu warunkowego, zapisując na tablicy uproszczone schematy tych struktur. Następnie prosi uczestników, aby oddali sens trzech przysłów innymi zdaniami, wykorzystując wskazane konstrukcje gramatyczne, bez cytowania przysłów. Na zakończenie ćwiczenia proponuje zadanie twórcze. Prosi, żeby uczestnicy stworzyli własne przysłowie, wykorzystując jedną z przypomnianych struktur gramatycznych. Po czym wspólnie z uczestnikami omawia zaprezentowane przykłady, zwracając uwagę na poprawność użytej struktury gramatycznej oraz na to, czy zdanie rzeczywiście ma charakter ogólnej zasady.	Uczestnicy indywidualnie analizują podkreślone przysłowia i odpowiadają na pytania dotyczące ich formy gramatycznej. Następnie każdy samodzielnie przekształca je w inne zdania przy zachowaniu formy gramatycznej. Wybrane osoby odczytują swoje przykłady na forum grupy, a pozostali uczestnicy porównują je z własnymi odpowiedziami. Przykładowe odpowiedzi: <i>Nie krytykuje się prezentów. Nie mów o problemach, jeśli jeszcze ich nie ma. Gdyby była ostrożniejsza, nie miałaby teraz kłopotów.</i> Na koniec uczestnicy wykonują zadanie twórcze, a chętne osoby prezentują efekty swojej pracy.	
Podsumowanie zajęć	5 minut	Na zakończenie osoba prowadząca prosi uczestników o krótką wypowiedź. Mają wybrać ulubione polskie przysłowie spośród tych omawianych na zajęciach lub inne, które znają i wyjaśnić swój wybór oraz wskazać jego strukturę gramatyczną, np. tryb oznajmujący, konstrukcja bezosobowa, tryb rozkazujący, tryb warunkowy. Na koniec osoba prowadząca dziękuje za wspólną pracę. Zachęca do zwracania uwagi na przysłowia w codziennych rozmowach i świadomego korzystania z nich w odpowiednich sytuacjach komunikacyjnych.	Uczestnicy dzielą się ulubionym przysłowiem, dziękują za zajęcia.	
Metody monitorowania osiągnięć uczestników	obserwacja, analiza wypowiedzi uczestników			
Lista dodatkowych źródeł, materiałów	wykorzystanie publikacji „Między słowami (...)” - rozdział poświęcony przysłowiom, dodatkowe ćwiczenia z publikacji lub ze strony www: https://edunowa.pl/wp-content/uploads/2025/12/Suplement_przyslowia_cwiczenia.pdf			

Możliwe sposoby indywidualizacji pracy na zajęciach (jeśli dotyczy)	Indywidualizacja może być realizowana poprzez elastyczne łączenie uczestników w pary z uwzględnieniem ich potrzeb językowych i edukacyjnych.
Jakie potencjalne trudności można napotkać, prowadząc zajęcia?	Jak im zaradzić?
Trudności mogą obejmować zrozumienie metaforycznego znaczenia przysłów, zróżnicowany poziom kompetencji językowych uczestników oraz nieśmiałość w wypowiedziach ustnych.	Poprzez tworzenie bezpiecznej, wspierającej atmosfery sprzyjającej aktywności językowej uczestników.

Załącznik nr 1.

Sytuacja 1: Maria dostała prezent urodzinowy od współpracowników. Uśmiecha się bez przekonania, ale po chwili mówi cicho, że prezent jest zupełnie nie w jej stylu i że chyba nikt jej tak naprawdę nie zna. Widać, że jest rozczarowana i trochę zawstydzona. W pokoju robi się niezręczna cisza.

Pytanie: Czy przytoczenie przysłowia w tym momencie pomogłoby, czy raczej pogorszyło sytuację? Dlaczego?

Sytuacja 2: Po kilku dniach w nowej pracy Kacper opowiada nowym kolegom z ogromnym entuzjazmem, że szef go pochwalił i że na pewno szybko awansuje. Mówi to głośno przy innych, którzy pracują w tej firmie od lat i patrzą na niego z dystansem.

Pytanie: Czy przysłowie jest dobrą sugestią, czy zabrzmiałoby jak studzenie entuzjazmu? Jakie inne przysłowie pasowałoby do tej sytuacji?

Sytuacja 3: Kilka tygodni temu twoja przyjaciółka zdecydowanie odrzuciła twoją pomoc przy trudnym projekcie, mówiąc, że poradzi sobie sama. Teraz dzwoni późnym wieczorem, tuż przed ostatecznym terminem oddania pracy, zdenerwowana i zmęczona, mówiąc, że nie daje rady i potrzebuje wsparcia.

Pytanie: Czy użycie przysłowia w trakcie rozmowy z koleżanką byłoby żartem, wypominaniem czy wsparciem?

Sytuacja 4: Drużyna juniorów przygotowuje się do finałowego meczu sezonu. Trener musi zdecydować, kto zagra w pierwszym składzie. Dwóch zawodników walczy o jedno miejsce. Oskar ma świetną technikę, ale często gra sam i ignoruje zespół, Maks jest słabszy technicznie, ale gra na innych i jest lubiany w drużynie. Sytuacja wywołuje konflikt. Część zespołu uważa, że powinien grać Oskar, inni, że Maks. Atmosfera w szatni jest napięta. Trener ostatecznie decyduje, że obaj zawodnicy zagrają po jednej połowie meczu. Drużyna przyjmuje decyzję w ciszy. Nikt nie jest w pełni zadowolony.

Pytanie: Czy przysłowie oddaje sens decyzji, trenera czy raczej ją usprawiedliwia? Czy powiedzenie tego przysłowia po ogłoszeniu decyzji byłoby próbą uspokojenia emocji, unikaniem odpowiedzialności, neutralnym komentarzem?

Sytuacja 5: Grupa organizuje wspólny wyjazd w Himalaje. Wszystko jest już zaplanowane, loty i noclegi opłacone. Tuż przed wyjazdem jeden z kolegów zaczyna wysyłać wiadomości, że na pewno będzie fatalna pogoda, że w zeszłym roku były tam wypadki turystów z Europy, a ceny bardzo wzrosły. Nie sprawdził prognozy ani aktualnych informacji, ale cały czas powtarza swoje obawy. Część osób zaczyna się stresować, ktoś pisze, że może lepiej odwołać wyjazd, inna osoba jest zła, bo wszystko było długo planowane. Atmosfera w grupie staje się napięta i nerwowa, a rozmowa przestaje być przyjemna.

Pytanie: Czy użycie przysłowia byłoby próbą uspokojenia sytuacji czy zlekceważeniem obaw kolegi? Czy to zdanie chroni grupę przed napięciami?

Sytuacja 6: Po klasowej imprezie Karolina budzi się rano z mnóstwem powiadomień na telefonie. Ktoś wrzucił na portal społecznościowy filmik, na którym widać ją w bardzo niekorzystnym świetle: mówiącą głupie rzeczy, potykającą się, całującą nieznanego. Filmik szybko się rozchodzi, pojawiają się komentarze i żarty. Karolina w szkole jest przybita, smutna, unika kontaktu wzrokowego. Jest jej wstyd, bo nie ma kontroli nad tym, co krąży w sieci i boi się, że to zostanie z nią na długo.

Pytanie: Jak przytoczenie przysłowia może zostać odebrane przez Karolinę? Czy to jest „prawda”, która jej pomaga, czy raczej publiczne zawstydzenie? Co można powiedzieć zamiast?